

OTTHONUNK A NYELV

Előző cikkemben arról írtam, hogy az ún. hátravetett jelzős szerkezet nem ismeretlen a

magyarban sem, a magyar és a szlovák szövegekben azonban eltérő az előfordulása. Most egy látszólag mellékesnek tűnő kérdéssel foglalkozom, amely azonban tapasztalatom szerint problémát jelent a szlovákiai magyar fordítóknak. A téma tehát egyes hivatalos szövegek címének az írása, pontosabban az, hol helyezkedjék el a kérelem, határozat, törvény, rendelet, jegyzőkönyv stb. főnevet mint fölérendelt tagot bővítő hosszabb jelzős szerkezet. A szlovákban ezek tipikusan hátravetett jelző formájában valósulnak meg, mégpedig attól függetlenül, hogy a kérelem, törvény, jegyzőkönyv stb. címében vagy folyó szövegben fordulnak-e elő, pl.: »Ľados» o pridelenie obecného bytu – Obecné zastupiteľstvo prerokovalo Va1u 3Ľados» o pridelenie obecného bytu; Zákon o 1tátnej správe v 1kolstve a 1kolskej samospráve – V zmysle zákona o 1tátnej správe v 1kolstve a 1kolskej samospráve ... Ezzel szemben a magyarban csak a szövegen kívül, tehát címként szokott előfordulni a hátravetett jelzős szerkezet, szövegen belül a jelzőként álló kifejezést a jelzett szó elé visszük át, s ez rendszerint melléknévi igenév vagy -i képzős szó betoldásával történik. Szlovák példáink tehát magyarul így hangzanak: Kérelem önkormányzati bérlet kiutalására – A helyi képviselőtestület megvitatta önkormányzati bérlet kiutalása iránti kérelmet (vagy: beadványát, amelyben önkormányzati bérlet kiutalását kérelmezte). Törvény az állami tanügyi igazgatásról és az iskolai önkormányzatokról – Az állami tanügyi igazgatásról és az iskolai önkormányzatokról szóló törvény értelmében ...

Úgy veszem észre, hogy kérelmek, határozatok, jogszabályok stb. címének magyarra fordításában nagy bizonytalanság uralkodik nálunk: így egyesek címekben is erőltetik a jelző előre hozását, sokkal gyakoribb azonban az az eset, amikor a szövegen belül is megmarad a hátravetett jelző. A fordító címben hozta előre a jelzőt az alábbi példában: Építési engedély kiadása iránti kérelem. E megoldással kapcsolatban az mondható el, hogy csak erre van magyarországi példám, tehát amikor kérelem címében az iránti szó betoldásával válik lehetővé a szerkezetes jelzőnek a jelzett szó elé helyezése, pl. Tulajdoni lap hiteles másolata iránti kérelem. Meg kell azonban jegyezni, hogy a kérelmek esetében is gyakoribb címben a hátravetett jelzős szerkezet: Kérelem építési engedély kiadására; Kérelem szociális segély megállapítására (magyarországi példák). Természetesen kivételt képeznek azok az esetek, amikor a jelző -i képzős szó: Vizsgáló kérelem. Más szövegtípusok esetében a „jelzősítés” melléknévi igenévvé oldható meg, ez viszont nem jellemző a magyarra, tehát egyéb címben a hátravetett jelző a megszokott: Jegyzőkönyv a 2003. évi pedagógiai kutatási pályázat elbírálásáról; Önkormányzati rendelet a helyi idegenforgalmi adóról; 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról (Magyarországon a törvény számát római számokkal írják).

Amint említettem, a fordítók sokszor folyó szövegben is megtartják a szlovák szórendet: Alig több, mint egy éve, 2001. január 1-jén lépett életbe a 211/2000 Z.z. törvény az információkhoz való szabad hozzáférésről; A testület megvitattott továbbá néhány kérvényt ingatlanok bérbeadása tárgyában. Ilyen esetekben mondaton belül szórendcserére van szükség, tehát a magyarban szokásos szórendnek az alábbi megoldás felel meg: Alig több, mint egy éve, 2001. január 1-jén lépett életbe az információkhoz való szabad hozzáférésről szóló 2000. évi 211. számú törvény. A másik mondat többféleképpen is átfogalmazható, pl. A testület továbbá megvitattott néhány, ingatlan-bérbeadással kapcsolatos kérvényt.

www.grammar.sk

SZABÓMIHÁLY GIZELLA